

Sharia in Canada – de toekomst van Nederland?

Maurits S. Berger*

In het voorjaar van 2004 werd de westerse wereld opgeschrikt door berichten over invoering van de Sharia in Canada. Een Canadese columnist schreef: 'Well, we all thought the Netherlands or France would be the first to adopt some form of Sharia law (...). So, Canada has become the first country in the West to kowtow to immigrant Islamic demands that they not only have a right to settle in the country and practice their religion unhindered, but also have the right to bring their own laws with them.'¹

De kritiek en geschokte reacties waren echter vaak gebaseerd op een foute aanname van de feiten. De wereldwijde reactie dat Canada met de Sharia het paard van Troje had binnengehaald en dat het land een toekomst te wachten stond van vrouwenonderdrukking en lijfstraffen was zwaar overtrokken. Het betrof namelijk niet Sharia als totaal rechtssysteem, maar alleen het familierecht, en in het bijzonder het echtscheidingsrecht. Voorts was er geen sprake van dat deze Sharia 'ingevoerd' werd door de Canadese overheid, maar dat de deelstaat Ontario de mogelijkheid bood om middels arbitrage echtscheidingsconflicten te beslechten.

De verontruste reacties zeiden daarom meer over de percepties van de Sharia en de angst over mogelijke invoering daarvan in eigen land, dan over de feitelijke gebeurtenissen in Canada. Hierna zullen daarom eerst de Canadese feiten op een rij gezet worden, en vervolgens zal worden ingegaan op de vraag of 'invoering van de Sharia' in Nederland tot de mogelijkheden behoort.²

I Sharia in Canada

Het spreken over 'invoering van Sharia in Canada' maakte de kwestie vele malen groter dan zij in werkelijkheid was. Ten eerste speelde de situatie niet in geheel Canada maar alleen in de provincie Ontario, en ten tweede ging het om het islamitisch familierecht, en niet de gehele Sharia. Maar de belangrijkste foutieve aanname

---

* Maurits Berger was senior onderzoeker Instituut Clingendael ten tijde van de presentatie van deze bijdrage op het RIMO-symposium in 2006. Sinds 2008 is hij hoogleraar Islam in de Westerse wereld aan de Universiteit Leiden.

1. Val MacQueen, 'Canada's Sharia Option', *FrontPageMagazine.com* (10 May 2004).

2. Het navolgende is gebaseerd op Maurits S. Berger, 'Sharia in Canada. An example for the Netherlands?', in *Crossing Borders*, Kluwer Rechtswetenschappelijke Publicaties, 2005.

die steeds werd gemaakt was dat het islamitisch familierecht zou zijn ingevoerd door de Canadese wetgever. In Ontario had een islamitische organisatie namelijk gebruikgemaakt van de wettelijke mogelijkheid om familierechtelijke geschillen te beslechten op grond van arbitrage. De islamitische organisatie kondigde aan dat te zullen doen op grond van de Sharia, net zoals Canadese joodse en christelijke organisaties dat al deden op grond van hun religieuze regelgeving.

1.1 Arbitrage

De mogelijkheid tot arbitrage in familierechtelijke kwesties in Ontario dient nader bekeken te worden, omdat dat voor westerse begrippen inderdaad een uitzonderlijk fenomeen is.

In Canada is de regelgeving en jurisdictie inzake familierecht geregeld op federaal en op provinciaal niveau. Huwelijk en echtscheiding, inclusief zaken als voogdij en alimentatie, behoren tot de exclusieve bevoegdheid van de federale overheid. Huwelijkssluiting, huwelijksvermogensrecht en overige burgerlijke rechten behoren tot het exclusieve domein van de provinciale overheden. Zowel de federale Echtscheidingswet (*Divorce Act* 1985) en de Familiewet van de provincie Ontario (*Ontario Family Law Act*) staan mediation toe in familierechtelijke geschillen. Over arbitrage wordt in beide wetgevingen niet gesproken.

Het onderscheid tussen arbitrage en mediation is hier van belang. Mediation is een vorm van geschillenbeslechting welke gedurende het gehele proces plaatsvindt op basis van vrijwilligheid. Partijen kunnen zich derhalve op ieder moment uit het proces terugtrekken, of zelfs afzien van het bekrachtigen van de uitkomst van dat proces. Arbitrage heeft daarentegen een dwingender karakter. Partijen zijn weliswaar vrij in het aanwijzen van een arbiter en de regels waar deze zich van moet bedienen, maar als zij zich eenmaal hebben onderworpen aan de arbiter en de regels zijn zij ook gebonden aan de uitspraak, zelfs als zij het ermee oneens zijn. Volgens de Canadese Arbitragewet is arbitrage een vorm van overeenkomst waarbij partijen afzien van de mogelijkheid zich terug te trekken uit de arbitrage zodra zij met de arbitrage hebben ingestemd door middel van ondertekening van het arbitragecontract.

Arbitrage wordt door de Canadese overheid sterk aangemoedigd. Daarvoor gelden een aantal redenen: a) om de rechtbanken te ontlasten, b) als principe, om geschillen op vreedzame wijze buiten de rechtbanken te beslechten, en c) om de volwassen bevolking aan te moedigen om verantwoordelijkheid voor hun handelen te nemen.³

Nu wordt arbitrage noch vermeld in de federale Echtscheidingswet, noch in de Familiewet van Ontario. Dat betekent dat het aan de provinciale overheid is om te beslissen of arbitrage in familiezaken al dan niet is toegestaan. In de provincie Quebec is het bijvoorbeeld nadrukkelijk uitgesloten met het argument dat familierechtelijke geschillen behoren tot de openbare orde.⁴ De provincie Ontario, daaren-

---

3. Marion Boyd, *Dispute Resolution in Family Law: Protecting Choice, Promoting Inclusion*, (Review Report to the Attorney General and Minister Responsible for Women's Issues, Ontario, Canada, Ontario, December 2004), p. 10.

4. Section 2639, *Civil Code*. De motie die op 25 mei 2005 door het Quebequaanse parlement werd aangenomen waarin toepassing van Sharia in het rechtssysteem van Quebec werd verboden evenals het gebruik van Islamitische familietribunalen was daarom vooral symbolisch: de wet voorzag immers al in dat verbod.

tegen, heeft arbitrage in familierechtelijke zaken wel toegestaan. Vandaar dat de kwestie van sharia juist daar speelde.

1.2 Religieuze regelgeving in arbitrage

Wanneer partijen zich verbinden om hun geschil op te lossen middels arbitrage staat het hun vrij om de regels te kiezen volgens welke het geschil beslecht gaat worden. Dit betekent dat men kan kiezen voor een buitenlands of anderszins 'vreemde' regelgeving, inclusief religieus recht. Het op te richten Sharia-arbitragetribunaal zou in de echtscheidingen gaan beslissen met gebruikmaking van 'de Sharia' (zonder overigens aan te geven welke rechtsschool binnen de Sharia daarin gevolgd zou worden, of welke interpretaties binnen de verkozen rechtsschool).

De keuze voor religieus familierecht door het Sharia-arbitragetribunaal was overigens geen novum in Ontario. Het tribunaal was daarin al voorgegaan door een groot aantal religieuze gemeenschappen die hun eigen arbitragetribunalen hadden opgericht, zoals het Leger des Heils, enkele evangelistische gemeenschappen, de joodse gemeenschap, en de islamitische sekte der Ismailieten en de El Noor-moskee van Toronto.⁵

Deze gemeenschappen maken gebruik van de Arbitragewet om hun religieuze regels toe te passen op echtscheidingszaken, waarbij het zeer wel mogelijk – en toegestaan – was dat deze regels inhoudelijk strijdig zijn met de Canadese wetgeving. Voorbeelden van deze strijdigheid zijn bepaalde rechten die exclusief zijn voorbehouden aan de man, zoals het eenzijdige recht tot scheiding,⁶ en de erfrechtelijke verschillen tussen man en vrouw, of de regel dat familieleden met verschillende religieuze denominaties niet van elkaar mogen erven.⁷

De zorg over strijdigheden met de wet en ongelijke rechten wordt niet gedeeld door de religieuze gemeenschappen die dergelijke regels toepassen. In hun opvatting is het belangrijker dat de echtelijke geschillen worden geschikt in overeenstemming met religieuze beginselen dan dat de juridische positie van de partijen wordt beschermd.⁸

1.3 Dwang in arbitrage

Men is niet geheel vrij om geschillen middels arbitrage te beslechten. Partijen zijn gebonden aan wettelijke grenzen die door de rechter worden getoetst. Het betreft hier echter vooral marginale toetsing, dat wil zeggen dat de rechter niet zozeer inhoudelijk zal toetsen maar zijn uitspraak zal beperken tot het al dan niet correct navolgen van de procedures.

---

5. Marion Boyd, *Dispute Resolution in Family Law* (voetnoot 3), p. 56-60.

6. Zoals de *talaq* in het islamitisch familierecht en de *get* in het joodse recht. Het verschil tussen beiden is dat de instemming of mening van de vrouw in het islamitische recht niet relevant is, maar wel een voorwaarde is in de gangbare tradities van het joodse recht.

7. In het geval van bijvoorbeeld het huwelijk tussen een moslimman en een christelijke vrouw kunnen zij niet van elkaar erven, noch kunnen hun kinderen (die van rechtswege worden beschouwd als moslim) en hun moeder van elkaar erven.

8. Marion Boyd, *Dispute Resolution in Family Law* (voetnoot 3), p. 61.

De rechter zal echter niet zelfstandig optreden; een arbitrage-uitspraak kan alleen aangevochten worden als een der partijen de zaak voorlegt aan de rechter. Zolang dat niet gebeurt, blijft een onredelijke of onrechtvaardige arbitrage-uitspraak in stand.⁹ Dit kan vooral schrijnende gevallen opleveren in gevallen van echtscheiding. Men kan zich immers voorstellen dat partijen – en met name de vrouw – onder druk van familie en de omgeving instemmen met arbitrageprocedures die in hun nadeel zijn. Zou dergelijke druk wellicht aan te merken zijn als dwang die zou leiden tot ongedigtheid van de arbitrage-uitspraak?

Het antwoord is negatief. De maatstaf die Canadese rechtbanken hanteren voor dwang in deze gevallen ligt hoog. Een voorbeeld is het geval van een vrouw die het niet eens was met de arbitragevoorwaarden, maar onder zware druk van haar familie daar toch mee instemde. Zij vocht de arbitrage-uitspraak aan bij diverse rechterlijke instanties, tot aan het Hoog Gerechtshof (Supreme Court) toe. Maar alle rechtbanken waren unaniem in hun uitspraak dat, ondanks ‘de emotionele ontreding’ (*emotional upset*) van de vrouw op het moment van haar instemming, er niettemin geen aanwijzingen waren dat haar instemming had plaatsgevonden onder dwang.¹⁰

1.4 Kritiek op Sharia-tribunalen

De sociale dwang die uitgeoefend zou kunnen worden op met name vrouwen om hun echtscheiding te laten regelen via arbitrage en op basis van regels die in hun nadeel zouden werken, was een van de belangrijkste kritiekpunten van met name vrouwenorganisaties tegen het instellen van het aangekondigde Sharia-arbitragetribunaal.¹¹

De sociale dwang geldt overigens niet alleen ten aanzien van individuen, maar ook ten aanzien van gemeenschappen. De oprichter van het Sharia-arbitragetribunaal, Ali Mumtaz, had al duidelijk aangekondigd dat moslims in Ontario de religieuze plicht hadden om hun echtscheidingszaken aan dit tribunaal voor te leggen: ‘(...) a Muslim who would choose to opt out of this stage, for reasons of convenience would be guilty of a far greater crime than a mere breach of contract – this could be tantamount to blasphemy-apostasy.’¹²

De druk van dergelijke religieuze uitspraken was niet voorbehouden aan de moslims. Ook op de joodse gemeenschap, die al jaren over een arbitragetribunaal voor echtscheidingskwesaties beschikte (de *Beis Din*), werd druk uitgeoefend om zich uitsluitend tot dit tribunaal te wenden. In de woorden van de secretaris van het joodse tribunaal: ‘In this city, we actually push people a little to come [to arbitration

---

9. Dit heeft het Openbaar Ministerie (Ministry of the Attorney General) ook toegegeven in zijn brief van 26 April 2004 aan de Canadian Council of Muslim Women.

10. Hartshorne vs. Hartshorne, 1999, besproken door Natasha Bakht, ‘Family Arbitration Using Sharia Law: Examining Ontario’s Arbitration Act and its Impact on Women’, *Muslim World Journal of Human Rights* Vol.1 (2004), p. 9.

11. Bijvoorbeeld Canadian Council of Muslim Women, ‘Position Statement on the Proposed Implementation of Sections of Muslim Law [Sharia] in Canada’, May 25 2004, p. 2.

12. Deze uitspraak stond oorspronkelijk op de website van het Islamic Institute (<http://muslim-canada.org/-DARLQADAform2andhalf.html>), maar is daarvan verwijderd. Het is echter herhaald in het interview met Judy van Rhijn, ‘First steps taken for Islamic arbitration board’, *Law Times* (25 November 2003), en in de ‘Position Statement’ van de Canadian Council of Muslim Women (noot 11).

by Jewish law] because using the Beis Din is a mitzvah, a commandment from God, an obligation.’¹³

1.5 Conclusie

De wereldwijde verontwaardiging over de aangekondigde oprichting van een Sharia-arbitragetribunaal in Ontario is deels terecht, maar wordt voor een groot deel ook gekenmerkt door selectieve verontwaardiging. Terecht werd het tribunaal voor de voeten geworpen dat er geen duidelijkheid werd gegeven over wat die Sharia nu precies inhield, en welke regels van welke rechtsscholen het zou betreffen. Terecht werd de vraag gesteld of dit religieus recht wel de rechten van de betrokkenen afdoende waarborgde, en of het toestaan van dergelijke vormen van arbitrage er niet toe zou leiden dat individuele moslims onder druk van hun sociale omgeving zich tegen hun zin aan deze religieuze regels zouden onderwerpen. Onterecht was echter dat deze zorg zich vooral richtte tegen de moslims en de Sharia, terwijl zij uitsluitend gebruikmaakten van de mogelijkheden die hen door de Canadese wet geboden werden, en waarin andere gemeenschappen en organisaties hen reeds waren voorgedaan. De sociale druk die binnen die gemeenschappen werd uitgeoefend om echtscheidingsgeschillen voor te leggen aan de arbitragetribunalen, en strijdigheid van enkel door hen toegepaste religieuze regels met algemene rechtsbeginselen, hebben in die gevallen echter nimmer tot de verontwaardiging geleid die het Sharia-tribunaal ten deel viel. Het is daarom enigszins cynisch dat de commotie rondom het Sharia-tribunaal de aanzet is geweest tot een eerste kritische beschouwing van de rol van religieus recht in familierechtelijke arbitrage dat al sinds 1991 werd toegepast, en dat heeft in februari 2006 geresulteerd in het verbod op toepassing van religieus recht in familierechtelijke arbitrage in Canada.¹⁴

2 Sharia in Nederland

De columnist die in de inleiding van dit artikel is aangehaald, schreef dat zij invoering van de Sharia eerder had verwacht in landen als Nederland of Frankrijk dan in Canada. Dat is opmerkelijk omdat uitgerekend in deze twee landen daartoe geen initiatieven zijn genomen door de respectieve moslimgemeenschappen, in tegenstelling tot bijvoorbeeld Engeland.¹⁵ Sterker nog, invoering van de Sharia is nauwelijks een

---

13. Lynne Cohen, ‘Inside the Beis Din’, *Canadian Lawyer* (2000) p. 27, vermeld in Bakht, ‘Family Arbitration’, noot 10, p. 10.

14. Amendment Act of 23 February 2006 to Family Statute Law.

15. De ‘Union of Muslim Organisations of UK’ streefde sedert de zeventiger jaren naar erkenning van een apart systeem van familierecht voor Britse moslims. In 1996 verwierp de Britse overheid deze mogelijkheid met het argument dat non-seculiere rechtssystemen niet vertrouwd kunnen worden in het naleven van de universele rechten van de mens. Zie: Poulter, ‘The Claim to Separate Islamic System of Personal Law for British Muslims’, in Chibli Mallat et al, eds., *Islamic Family Law* (London: Graham and Trotman 1990); Ihsan Yilmaz, *Dynamic Legal Pluralism and the Reconstruction of Unofficial Muslim Laws in England, Turkey and Pakistan* (London, SOAS 1999).

discussiepunt onder moslims in Nederland.¹⁶ Wellicht verwees de columnist naar Nederland en Frankrijk omdat zij procentueel de grootste moslimgemeenschappen hebben in Europa (respectievelijk 5,8% en 7-8% van de totale bevolking).

Toch is de ‘invoering van Sharia in Canada’ aanleiding geweest voor grote commotie in Nederland. Ook enkele politici spraken hun zorg uit over de mogelijke invoering van Sharia in Nederland. Fractie leider Maxime Verhagen van het CDA zei in een interview: ‘In ieder geval zeggen duizenden moslims dat ze expliciet de sharia nastreven. Een grote meerderheid voelt zich hier wel thuis, maar we moeten voorkomen dat zij zich – door sociale controle in een gesloten bevolkingsgroep – gedwongen voelen om zich straks aan zo’n tribunaal te onderwerpen.’¹⁷ Soortgelijke zorgen werden uitgesproken door wethouder Pastors van Rotterdam: ‘In sommige wijken van de stad (Rotterdam – MS) is meer dan de helft moslim. Stel dat daar een moslimpartij een bijna-meerderheid krijgt, en als dan ook nog van die idioten van GroenLinks of zo politiek correct gaan zitten meedoen, heb je voor dat je het weet hele rare taferelen (...) zoals veelwijverij, eerwraak, gedwongen huwelijken, onderdrukking van vrouwen. En dat willen we niet, toch?’¹⁸

Is deze zorg terecht? Zou het mogelijk zijn dat, wanneer de moslims in Nederland wél zouden willen overgaan tot invoering van de Sharia, er mogelijkheden en openingen voor hen bestaan zoals dat ook het geval was in Ontario? Hierna zullen deze mogelijkheden besproken worden, waarbij wij ons beperken tot het familierecht.

2.1 Familierecht: burgerlijk en religieus huwelijk

In Nederland functioneren het burgerlijk en religieus huwelijksrecht als twee parallelle rechtssystemen die elk anders jurisdictie en rechterlijke uitspraken in beginsel niet erkennen. De staat erkent uitsluitend het burgerlijk huwelijk en samenwoningscontracten die zijn vastgelegd bij notariële akte. De huwelijken en echtscheidingen van religieuze gemeenschappen worden niet door de staat erkend. Omgekeerd geldt *grosso modo* hetzelfde: de rechtbank van de Katholieke Kerk zal het burgerlijk huwelijk niet erkennen als zijnde hetzelfde als een huwelijk gesloten in de Kerk, en evenmin zal het een echtscheiding uitgesproken door de burgerlijke rechter erkennen. In het laatste geval is een echtpaar vanuit burgerrechtelijke optiek gescheiden, maar vanuit kerkelijke optiek nog gehuwd en zal, indien een van hen hertrouwt, dat worden beschouwd als bigamie.

Binnen dit juridische stelsel kunnen Nederlandse moslims alleen hun islamitisch familierecht toepassen buiten het burgerrecht om, zoals andere religieuze gemeenschappen dat doen. Hieraan kunnen zij echter geen juridische status ontleen voor de burgerlijke rechter. Deze rechter zal geen islamitisch familierecht toepassen op Nederlandse moslims. Dit zou alleen anders kunnen zijn wanneer de moslim de nationaliteit heeft van een land waar het islamitisch familierecht geldt, maar de

---

16. Een uitzondering was de Arabisch Europese Liga, waarvan de leider enkele malen heeft verklaard de Sharia na te streven, echter zonder toe te lichten wat hij daarmee bedoelde. Volgens de website van de organisatie is de Sharia niet een doel, maar een bron van inspiratie voor beleid (<www.ael.nl> en <www.ael.be>).

17. Interview met Maxime Verhagen in *Elsevier*, 22 februari 2005.

18. Interview met Pastors in *Metro*, 12 maart 2005.

Nederlandse regels van het internationaal privaatrecht laten deze mogelijkheid nauwelijks meer toe.

Maar zelfs als dit wel zo zou zijn, en de Nederlandse rechtbank islamitisch familierecht zou toepassen, dan zou de rechter gebonden zijn aan de regels van openbare orde: regels van islamitisch recht, zoals polygamie, verstoting, erfrecht en andere regels die mannen en vrouwen ongelijke posities toekennen, zijn immers strijdig met de Nederlandse openbare orde.

2.2 Arbitrage en mediation

Ook de alternatieve vormen van geschilbeslechting zoals arbitrage en mediation bieden weinig mogelijkheden voor moslims in Nederland om islamitisch familierecht zodanig toegepast te krijgen op hun huwelijk en echtscheiding dat deze ook rechtsgeldig is voor de burgerlijke rechter.

Ten aanzien van arbitrage – dat is het instemmen met een procedure en regels waarbij men zich verplicht te onderwerpen aan het oordeel van de arbiter – kunnen we heel kort zijn: in familierechtelijke geschillen is arbitrage niet toegestaan aangezien familierecht wordt beschouwd als behorend tot openbare orde, zodat contractuele afwijkingen van de wet niet zijn toegestaan.

Mediation daarentegen is op familierechtelijk terrein tot op zekere hoogte wel toegestaan. Maar om het resultaat van de mediation rechtsgeldig te maken dient deze gehomologeerd te worden door de rechter. De rechter zal, anders dan bij arbitrage, niet marginaal toetsen, maar inhoudelijk: de mediation mag gebaseerd zijn op willekeurig welke regels partijen hadden verkozen, maar de uiteindelijke overeenkomst tussen partijen waarin zij hun geschil hebben geschikt mag niet strijdig zijn met de Nederlandse wet.

2.3 Informele Sharia

De Nederlandse moslim is derhalve voor de toepassing van islamitisch familierecht aangewezen op het informele systeem van religieus familierecht, zoals dat ook het geval is voor andere religieuze gemeenschappen in Nederland. Bij enkele gemeenschappen, zoals de katholieken en de joden, is dit informele rechtssysteem geïnstitutionaliseerd met eigen familiewetten en -rechtbanken. Bij moslims is dit niet het geval, ofschoon wel bekend is dat zij hun huwelijken en echtscheidingen regelen via moskees en consulaten. Er is echter weinig bekend over de schaal waarop dit zou plaatsvinden. Evenmin is precies bekend welke regels in de moskees worden toegepast (op de consulaten wordt de nationale wet van het betreffende land toegepast).

Nathal Dessing, een van de weinige onderzoekers op dit gebied, heeft gewezen op twee kenmerken van de informele huwelijken en echtscheidingen die plaatsvinden in de moslimgemeenschap in Nederland.¹⁹ Ten eerste noemt zij het gebrek aan kennis bij de betrokkenen over de procedurele regels inzake het islamitische huwelijk en echtscheiding, zodat de imam vaak een centrale rol wordt toegekend in het vaststel-

---

19. Nathal M. Dessing, *Rituals of Birth, Circumcision, Marriage and Death among Muslims in the Netherlands*, Leuven, Peeters 2001, en 'An Islamic wedding in a Dutch Living Room', 10 ISIM Newsletter (2002).

len van deze regels en het leiden van de huwelijksceremonie – een rol die hij niet zou hebben in de landen van herkomst van betrokkenen zoals Marokko of Turkije.²⁰

Een tweede kenmerk is dat moslims in Nederland het van groot belang achten dat hun huwelijken en echtscheidingen worden voltrokken op hun nationale consulaaten. De reden daarvoor is een pragmatische: op die wijze verkrijgen zij immers de huwelijkse staat in het land van origine zodat zij ongehinderd hun verwanten kunnen blijven bezoeken – een huwelijk of echtscheiding voor de Nederlandse rechter wordt immers niet altijd automatisch erkend. Wellicht is van belang hierbij te vermelden dat veel moslims in Nederland niet beschikken over de Nederlandse nationaliteit.²¹ De vraag is echter of zij de gang naar het consulaat niet zouden maken als zij wel de Nederlandse nationaliteit zouden bezitten: de overweging van een ongehinderd bezoek aan het land van origine blijft immers bestaan.

3 Conclusie

De heftige reacties op ‘de invoering van Sharia in Canada’ en de verontrusting die dat veroorzaakte in Nederland geven blijk van twee sterke emoties: een diepgewortelde angst voor de Sharia, en een gebrek aan vertrouwen in het eigen rechtssysteem.

De angst voor de Sharia als een archaisch systeem met draconische straffen en onderdrukkende tendenzen is inmiddels spreekwoordelijk. Of het ook een terechte angst is, valt te bezien. Als men kijkt naar de wijze waarop een aantal landen of groeperingen de Sharia in praktijk brengt, kan men vanuit westerse of Nederlandse optiek niet anders oordelen dan dat het een verwerpelijk systeem is dat haaks staat op al onze waarden. Omgekeerd zijn er talloze moslims die deze interpretatie van de Sharia afwijzen en het humanitaire karakter ervan benadrukken. Blijkbaar is de Sharia geen eenduidig wetboek of systeem, en kan zij op vele wijzen geïnterpreteerd worden.²² Om bij voorbaat uit te gaan van de meest zwarte interpretatie is dan kortzichtig.

Veel fnuikender is de angst voor het plotseling van toepassing kunnen zijn van de Sharia. Niet alleen duidt dit op een wantrouwen naar de moslimgemeenschap dat zij een geheime agenda voor invoering van de Sharia zouden hebben, maar ook op een wantrouwen naar het eigen rechtssysteem dat een confrontatie met de wens tot invoering van de Sharia niet zou kunnen weerstaan. Allerlei regels van de Sharia, zoals de ongelijke rechten tussen man en vrouw en tussen moslim en niet-moslim, en enkele vormen van straftoemeting, zijn immers strijdig met beginselen van de Nederlandse rechtsstaat. Er is dus geen reden om bezorgd te zijn dat deze regels opeens van kracht zouden kunnen zijn. En voor zover de regels van de Sharia in overeenstemming zijn met die van de Nederlandse rechtsstaat, is er ook geen reden om ons tegen deze regels te verzetten.

---

20. ‘The imam’s understanding of Islamic marriage practice determined the course of events. (...) No one, however, expressed surprise at the imam’s role on this occasion. On the contrary, the couple felt that his presence was essential to render the ceremony valid.’ (Dessing, ‘An Islamic wedding’.)

21. Opmerkelijk is dat hierover geen cijfers bekend zijn. Het Centraal Planbureau geeft de aantallen moslims in Nederland in detail aan, evenals hun etnische afkomst en religieuze denominaties, maar beschikt niet over cijfers hoeveel van deze moslims de Nederlandse nationaliteit bezitten.

22. Zie Maurits Berger, *Sharia. Islam tussen Recht en Politiek*, Boom Juridische uitgever, 2006.